

Modersmål – jiddisch som förstaspråk

Språket är människans främsta redskap för reflektion, kommunikation och kunskapsutveckling. Genom språket kan människan uttrycka sin personlighet och med hjälp av skönlitteratur, sakprosa och andra medier lär människan känna sin omvärld, sina medmänniskor och sig själv.

Judar är en nationell minoritet och jiddisch är ett nationellt minoritetsspråk i Sverige. De nationella minoriteterna och minoritetsspråken har funnits under mycket lång tid i det geografiska område som i dag utgör Sverige och de nationella minoriteternas språk och kultur är en värdefull del av den kulturella mångfalden och det gemensamma kulturarvet. För att de nationella minoriteternas språk och kultur ska leva vidare in i framtiden är det viktigt att skydda och främja dem. Kunskaper i språket och om minoritetens kultur och historia ger möjligheter att använda språket samt att utveckla en egen kulturell identitet.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet modersmål – jiddisch som förstaspråk ska syfta till att eleverna utvecklar sina språkkunskaper så att de kan, vill och vågar använda jiddisch för olika syften. Undervisningen ska bidra till att eleverna, genom att använda jiddisch i funktionella och meningsfulla sammanhang, utvecklar en allsidig kommunikativ förmåga och ett rikt språk som ger självförtroende och trygghet i olika situationer. Dessutom ska undervisningen ge eleverna möjlighet att stärka sin flerspråkighet.

Undervisningen ska ge eleverna rikliga tillfällen att tala, lyssna, läsa och skriva på jiddisch. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmåga att anpassa språket till olika sammanhang och syften. Undervisningen ska stimulera elevernas kreativitet, fantasi och lust att skapa med hjälp av språket, enskilt och tillsammans med andra. Dessutom ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla de språkliga redskap som behövs för vardagslivet samt för arbets- och samhällslivet.

Undervisningen ska bidra till elevernas bildning, stimulera deras läsintresse och stödja deras personliga utveckling. Därför ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar förmåga att läsa och reflektera över skönlitteratur och andra typer av texter på jiddisch. Undervisningen ska stimulera eleverna att använda skönlitteratur och andra typer av texter som en källa till förståelse av både egna och andras erfarenheter och livsvillkor och eleverna ska ges möjlighet att i skönlitteraturen se såväl det särskiljande som det allmänmänskliga i tid och rum. På så sätt ska undervisningen utmana eleverna till nya tankesätt och öppna för nya perspektiv. Dessutom ska eleverna ges möjlighet att utveckla förståelse av vad som kännetecknar olika slags texter och hur de är uppbyggda.

Undervisningen ska stimulera elevernas nyfikenhet på språk och kultur samt ge dem möjlighet att utveckla sin kulturella identitet. Genom undervisningen ska eleverna därför ges möjlighet att utveckla kunskaper om jiddischkultur. Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar en språklig medvetenhet samt strategier för hur de kan lära sig språk i och utanför undervisningen. Dessutom ska

undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla förståelse av nationella minoriteters fri- och rättigheter enligt lagar och andra bestämmelser inom området. Undervisningen ska även ge eleverna möjlighet att utveckla förståelse av hur jiddisch kan främjas och utvecklas i en flerspråkig kontext samt av språkets funktion för kommunikation, tänkande och lärande.

Undervisningen i ämnet modersmål – jiddisch som förstaspråk ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift på jiddisch.
- Förmåga att läsa och reflektera över olika typer av texter på jiddisch.
- Kunskaper om jiddischkultur.

Nivåer i ämnet modersmål – jiddisch som förstaspråk

- Nivå 1, 100 poäng, som bygger på de kunskaper anpassade grundskolan ger eller motsvarande.
- Nivå 2, 100 poäng, som bygger på nivå 1.

Nivå 1, 100 poäng

Nivåkod: JIIX1N0

Centralt innehåll

Undervisningen i ämnet modersmål – jiddisch som förstaspråk på nivå 1 ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntlig framställning med anpassning till syfte, mottagare och sammanhang.
- Skriftlig framställning av enkla texter med anpassning till syfte, mottagare och sammanhang.
- Strategier för att göra sig förstådd och få fram sitt budskap.
- Strategier för att läsa och samtala om skönlitteratur och sakprosa.
- Läsning av, samtal om och reflektion över skönlitterära texter på jiddisch. Texternas innehåll, språk och stil.
- Läsning av, samtal om och reflektion över olika typer av enkla sakprosatexter på jiddisch. Texternas innehåll, språk och uppbyggnad.
- Sveriges nationella minoriteter och nationella minoritetsspråk. Översiktligt om nationella minoriteters fri- och rättigheter enligt språklagen och lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.
- Kulturella företeelser inom jiddischvärlden.
- Estetiska uttryck inom jiddischkulturen, till exempel inom konst, musik och teater.

Nivå 2, 100 poäng

Nivåkod: JIIX2N0

Centralt innehåll

Undervisningen i ämnet modersmål – jiddisch som förstaspråk på nivå 2 ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntlig framställning i och inför grupp med anpassning till syfte, mottagare och sammanhang.
- Skriftlig framställning med anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Språkliga egenskaper som gör att en text fungerar väl i sitt sammanhang.
- Strategier för att göra sig förstådd och få fram sitt budskap.
- Strategier för att läsa och samtala om skönlitteratur och sakprosa.
- Läsning av, samtal om och reflektion över skönlitteratur på jiddisch från olika tider. Texternas innehåll, språk och stil.
- Läsning av, samtal om och reflektion över olika typer av sakprosa på jiddisch. Texternas syfte, innehåll, språk och uppbyggnad.
- Nationella minoriteters fri- och rättigheter enligt språklagen och lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.
- Språkbytesprocessen och dess konsekvenser samt orsaker till behovet av revitalisering av de nationella minoritetsspråken.
- Kulturella företeelser inom jiddischvärlden, historiskt och i nutid. Jämförelse med egna erfarenheter och kunskaper.
- Estetiska uttryck och kulturutövare inom jiddischkulturen.
- Några skönlitterära verk på jiddisch och deras författare.
- Nedslag i judarnas historia.

Betygskriterier

Av 18 kap. 23 § andra stycket och 20 kap. 37 § andra stycket skollagen (2010:800) följer att läraren vid betygssättningen i ett ämne ska göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper på den aktuella nivån i ämnet i förhållande till de betygskriterier som gäller för ämnet som helhet och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper. Samtliga kriterier för betyget E ska dock vara uppfyllda för att eleven ska kunna få ett godkänt betyg.

Betyget E

Eleven kommunicerar muntligt och skriftligt på jiddisch på ett **mycket enkelt** sätt.

Eleven visar grundläggande läsförståelse och för **mycket enkla** resonemang om olika typer av texter på jiddisch.

Eleven visar **vissa kunskaper** om jiddischkultur.

Betyget D

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan C och E.

Betyget C

Eleven kommunicerar muntligt och skriftligt på jiddisch på ett **enkelt** sätt.

Eleven visar grundläggande läsförståelse och för **enkla** resonemang om olika typer av texter på jiddisch.

Eleven visar **kunskaper** om jiddischkultur.

Betyget B

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan A och C.

Betyget A

Eleven kommunicerar muntligt och skriftligt på jiddisch på ett **utvecklat** sätt.

Eleven visar grundläggande läsförståelse och för **utvecklade** resonemang om olika typer av texter på jiddisch.

Eleven visar **goda kunskaper** om jiddischkultur.